EKOTIIMI

Lyhyt ohje teemaosion käyttöön
Tutustukaa ensin aiheeseen teemanvetäjän johdolla sekä lukemalla teemavihkoa ja sen tehtäviä. Keskustelkaa sen jälkeen yhdessä ajatuksistanne. Jakakaa kokemuksianne erilaisista ympäristöä säästävistä tavoista, ja valitkaa kukin ympäristön hyväksi toteutettavia toimenpiteitä, teema-alueeseen liittyen. Kirjatkaa omat suunnitelmanne ylös ja aloittakaa niiden toteuttaminen kotona. Keskustelkaa seuraavalla kerralla kokemuksistanne ja ratkaiskaa mahdolliset haasteet, joita toimenpiteitten toteuttaminen yhdessä tuo mukanaan. Muistakaa iloita onnistuneista askelista kohti parempaa ympäristöä.

OSTOSTAVAT

Nykyään tavataan tuttuja ja vietetään aikaa kauppakeskuksissa. Vapaa-aikaa siis vietetään myyntilauseiden ja liikkeiden keskellä, joiden olemassaolon ainoa tarkoitus on myydä meille tuotteita. Mutta kuinka usein ostamme tuotteiden lisäksi unelmia ja onnea, vapautta ja kauneutta, suosiota ja ystävyyttä? Ne ovat asioita, joita ei todellisuudessa voi ostaa. On aika inhimillistä langeta aika ajoin markkinoiden ansoihin, mutta jos teemme niin jatkuvasti pysähtymättä miettimään, mitä ostamme ja miksi, kulutamme itsemme lisäksi hengiltä myös maapallon. Jokainen tuote valmistetaan uusiutumattomista tai uusiutuvista luonnonvaroista. Valmistus vie energiaa ja aiheuttaa päästöjä, unohtamatta tuotteiden kuljetukseen ja käyttöön liittyviä ympäristövaikutuksia. Jossain vaiheessa tuote tulee tiensä päähän. Toiset tuotteet kierrätetään ja osa päätyy kaatopaikalle, jossa aineen kierto lakkaa ja raaka-aineet jäävät hyödyttöminä kaatopaikan penkkaan.

Ostototumuksemme muokkaavat maailmaa, ja meidän kaikkien ostosvalinnat vaikuttavat ja ohjaavat kauppaa ja teollisuutta. Ei ole väliä, onko sinulla käytössäsi rahaa paljon vai vähän, kaikki voivat tehdä ympäristön hyväksi osansa. Ostamatta jättäminen on ympäristöteko.

Seuraavassa tarkastellaan luonnonvarojen kuluttamista ostostapojen kautta: ostamisen tarvetta, omistamista ja yhteiskäyttöä, tuotteen käyttöikää ja ostokriteereitä.

Suuntalinjoja:

- Luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen
- Tarpeiden tunnistaminen ja ostamisen järkeistäminen
- Yhteiskäytön lisääminen
- Tuotteiden käyttöiän pidentäminen

Ekotiimi kodeille

Ekotiimi on tarkoitettu sinulle, joka haluat muuttaa elämäntapojasi kestävämpään suuntaan. Ekotiimissa tarkastellaan arkipäivän toimia ympäristönäkökulman, yhdessä tekemisen ja oman hyvinvoinnin hengessä.

Ekotiimissä toimiminen on helppoa ja käytännönläheistä. Ekotiimissä keskitytään ongelmien sijasta ratkaisuihin, joilla voimme vaikuttaa ympäristön tilaan. Jokainen suomalainen tuottaa keskimäärin 15 000 kg hiilidioksidipäästöjä vuodessa. Tätä ja muita kotisi ympäristövaikutuksia voit vähentää huomattavasti yhdessä muiden ekotiimiläisten kanssa.

Ryhmässä toimien ja mittausten avulla konkretisoidaan ympäristövaikutuksia. Työkaluna on kansainvälinen ekotiimiohjelma ja uudistettu ekotiimimateriaali kodeille. Teemoina ovat asuminen, liikkuminen, ruoka, ostostavat ja hyvinvointi. Kaikkiin teemoihin liittyy tehtävämateriaali sekä teemanvetäjän diasarja. Sen lisäksi ekotiimimateriaali sisältää aloituspaketin, jossa on mm. mittaukset ja kodin elämäntapa-arvio.

Kerää kokoon oma ekotiimi ja ryhtykää yhdessä sanoista tekoihin! Tärkeintä on, että teette ekotiimistänne näköisenne, hyödynnätte toistenne osaamisen ja rakennatte yhdessä haluamaanne tulevaisuutta!

Tarvittaessa ota yhteyttä ekotiimi@gmail.com ja kysy lisää. Materiaalit ovat ladattavissa osoitteesta www.ekotiimi.fi

Elokuussa 2013
Jaana Hiltunen ja Heli Konivuori

© GAP Finland – Kestävän elämäntavan yhdistys ry. 2013. Käyttö ja kopiointi ekotiimien käyttöön sekä opetus- ja kasvatustyössä sallittu, ei kaupallisiin tarkoituksiin.

Teksti: Jaana Hiltunen ja Heli Konivuori
Taitto ja kuvitus: Juha Harju

Tuotettu Ympäristöministeriön tuella

Yhteistyössä Marttaliitto, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja WWF

Lähteet

www.konsta.hsy.fi
www.kuluttajatutkimuskeskus.fi
www.sll.fi

1.
ONNEA JA TAVARAA

Arjen keskellä elämään kaivataan iloa ja pieniä onnen hitusia. Monelle shoppailusta on tullut nautinnon lähde. Osa ihmisistä ei siis aina osta varsinaisesti tuotteita vaan onnea, joka on usein hetkellistä. Valitettavasti tämä onni kuluttaa rahaa ja voi aiheuttaa suorastaan vahinkoa ympäristölle tai muille elollisille. Mikä on silloin onnen hinta?

Yleensä ostamisen taustalla on hankittavaan tuotteeseen liittyvä tarve. Se voi olla aiheutettu, totuttu tai todellinen. Mieti aina ennen ostopäätöksen tekemistä, miksi ostat. Oletko haksahtanut mainoksiin tai jo aiempiin käsityksiin, esim. ”jokaisessa kodissa pitää olla...”? Vai ovatko olosuhteet muuttuneet siten, että ennen sinulle tarpeeton on nykyään hyvinkin tarpeellinen tai päinvastoin? Muista, että sinä itse päätät, mitä ostat tai jätät ostamatta.

~ Toimintavinkkejä

1. Mieti, mitkä asiat saavat sinut hyvälle tuulelle ja tuntemaan itsesi rentoutuneeksi. Selvitä, mikä niistä on vähiten ympäristöä kuormittava ja kokeile sitä seuraavan kerran, kun ostohimo iskee.

2. Ystäviä ja tuttavia on mukava tavata kauppakeskuksissa. Niissä voi oleskella ja istua aika vapaasti. Usein kuitenkin rahaa kuluu turhaan. Kokoontukaa jatkossa paikassa, joka ei vaadi tai houkuttele ostamaan. Löytyykö lähistöltä sellaista?

3. Listaa viisi viimeistä hankintaasi. Mieti, olivatko ne todella tarpeellisia vai olisitko pärjännyt ilman niitä.

4. Teetkö usein heräteostoksia? Millaisissa tilanteissa ostat miettimättä? Keksi jo etukäteen keinoja näiden tilanteiden välttämiseksi. Keksi valmiiksi mahdolliset selitykset itsellesi tai muille.

5. Kieltäydy mainoksista. Laita ei mainoksia -lappu oveen tai postilaatikkoon, tee suoramainonnan osoitekielto ja estä puhelinmyynti.

6. Kun suunnittelette retkeä esim. asukas- tai ammattiyhdistyksessä, valitkaa ostosparatiisin sijasta vaikka metsäretki kansallispuistoon.

Näin vaikutat!

Luonnonvarasäästö: Kun laitat ei mainoksia, kiitos -ilmoituksen postilaatikkoon tai oveen, vähennät paperin kulutusta 22 kg vuodessa.

Minä ja yhteiskunta: Vältyt mainosten houkutuksilta ja säästät metsiä turhilta hakkuilta. Yksi täysikasvuinen puu voi tuottaa happea nelihenkiselle perheelle vuodeksi ja suodattaa jopa 27 kg ilmansaasteita.

2.
OMAA VAI YHTEISTÄ

Tavaroiden tuottaminen, olivat ne sitten leluja, elektroniikkaa, vaatteita tai hygieniatuotteita, kuluttaa aina luonnonvaroja. Valitettavasti luonnonvarat eivät ehdi uusiutua sitä vauhtia, kuin niitä maailmassa kulutetaan. Vuoden 2012 osalta maailman luonnonvarat oli käytetty loppuun 28.8. Jokaisen on syytä tuntea vastuunsa kuluttajana ja suunnata kuluttamistaan entistä ympäristöystävällisempään suuntaan. Jokainen suuri muutos lähtee yksilöstä. Älä osta, vaan lainaa, vuokraa, yhteiskäytä. Muista myös palvelut. Kirjasto on malliesimerkki luonnonvaroja säästävästä toiminnasta, jonka moni kokee jo peruspalveluksi.

~ Toimintavinkkejä

1. Kun seuraavan kerran tarvitset juhla-asua, kokeile, saisitko tuunattua vanhasta vaatteesta sopivan. Jos se ei onnistu tai kaipaat jotain uutta, lainaa kavereilta tai vuokraa asu vuokraamosta tai esim. harrasteteatterin puvustamosta.

2. Käy kirjastossa ja hanki kirjastokortti. Kirjastokortin voi hankkia myös yhteisölle esim. päiväkodille tai nuorisotilalle. Maksa tarvittaessa vanhat sakkosi pois, niin pääset taas palvelunkäyttäjäksi.

3. Tehkää yhdessä lista, mitä tuotteita olette lainanneet tai vuokranneet, esim. astioita juhliin tai hiomakonetta. Vaihtakaa kokemuksia ja tehkää lista vuokraustoimintaa harjoittavista tahoista. Laita lista näkyville ja seuraavan kerran, kun tarvitset ko. tavaroita, selvitä ensin vuokrausmahdollisuus.

4. Ennen kuin hankit uuden laitteen, selvitä yhteiskäytön mahdollisuus. Tarvitsetko oman pesukoneen tai ruohonleikkurin? Laatikaa yhteiskäytölle periaatteet.

5. Perustakaa asukastuvalle tai muuhun vastaavan tilaan tavaroiden lainaus- ja vuokrauspiste. Etukäteen pitää sopia käytänteet ja esim. korjausvastuut.

6. Lopeta nolostelu. Alkakaa naapurustossa tai kaveriporukalla lainata tavaroita toisiltanne. Kyse ei ole nuukuudesta tai vähävaraisuudesta, vaan järjenkäytöstä.

Näin vaikutat

Luonnonvarasäästö: Kun lainaat kirjan kirjastosta, säästät luonnonvaroja 4,64 kg kirjaa kohden.

Minä ja yhteiskunta: Voit tutustua kirjoihin rauhassa kotona ja sen jälkeen tarvittaessa hankkia kirjan omaksi. Samalla tuet kirjastoa ja muita yhteiskäyttöpalveluita.

3. OSTA YMPÄRISTÖ-YSTÄVÄLLISEMPÄÄ

Välillä voi olla tarve tavaran ostamiseen, etenkin kun kyseessä ovat esim. vaatteet ja hygieniatuotteet. Kannattaa opetella muutama ympäristöystävällisemmän ostamisen perusperiaate. Osta siis ensisijaisesti käytettyä. Jos päädyt uuteen, osta kestävää ja pitkäikäistä (huoltopalvelut saatavilla), vähäjätteistä, ympäristömerkittyä ja myrkytöntä.

Monia muitakin eettisen kuluttamisen kriteerejä on, esim. paikallisuus, pienet liikkeet, eläinkokeettomuus. Pohdi omasi ja rakenna niistä perusta ostoskäyttäytymisellesi. Muista myös itse tekeminen. Se ei aina ole ympäristöystävällisempää, mutta se kasvattaa arvostamaan tuotteita ja sitä kautta säästää luonnonvaroja pitkällä tähtäimellä.

Näin vaikutat

Luonnonvarasäästö: Kun ostat farkut kirpputorilta uusien sijaan, säästyy uusiutumattomia luonnonvaroja 1207 kg.

Minä ja yhteiskunta: Voit hankkia itseäsi miellyttäviä vaatteita välittämättä kaupan nopeasti vaihtuvista muotitrendeistä, ja tuet kierrätyskeskusten ja kirpputorien toimintaa.

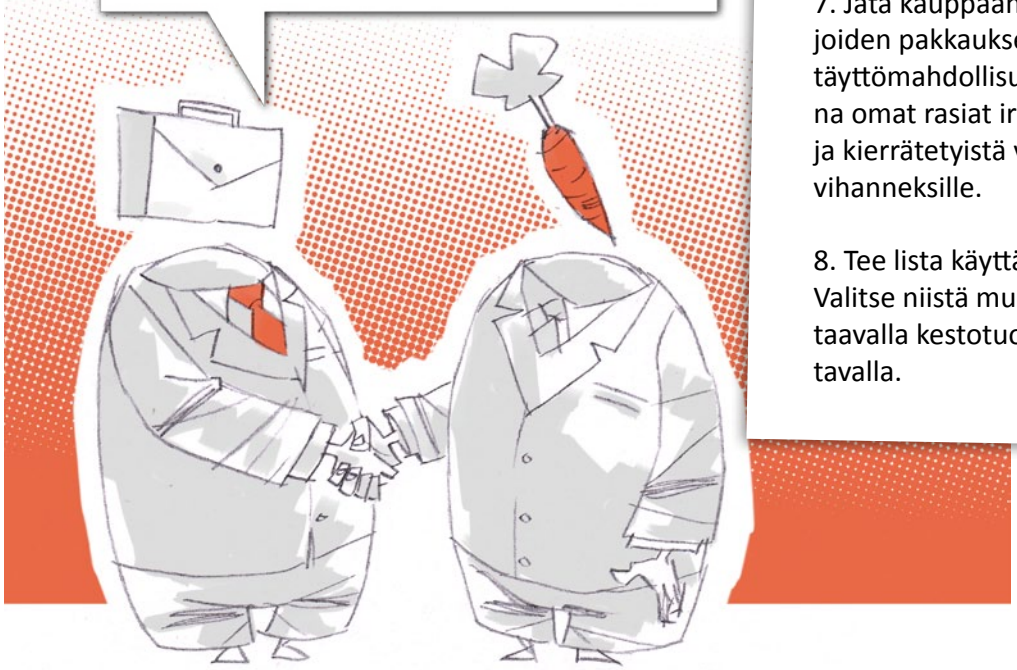

~ Toimintavinkkejä

1. Kun seuraavan kerran hankit lahjoja, mieti, voisitko antaa tavaran sijasta jotain muuta, kuten lapsenvahtipalvelua tai siivousapua. Tai voisiko lahja olla aineeton, esimerkiksi uimahalli- tai elokuvalippuja, hieronta tai lahjakortti koneelle ladattavasta musiikista. Vietä seuraava joulu antamatta tavaralahjoja.

2. Merkkipäivinä ja miksei ihan muunakin lahjahetkenä voi esittää lahjan antajille toiveita. Pyydä jotain itsellesi tarpeellista, minkä hankkisit muutoinkin tai sitten juuri sitä puolitarpeellistä, mieltä lämmittävää, joka sinua ilahduttaa. Nykyään myös lahjoitukset erilaisiin ympäristökohteisiin ovat suosittuja.

3. Vähennä synteettisille kemikaaleille altistumistasi ja luonnon kemikalisoitumista. Vaihda hygienia- ja kosmetiikkatuotteet biohajoaviin tuotteisiin, esim. valvottuun luonnonkosmetiikkaan

4. Selvittäkää lähialueenne käytettyjen tavaroiden myyntipaikat ja internetissä toimivat myynti- ja vaihtosivustot. Tutustu ja kokeile jotakin internetin myyntipaikkaa. Opastakaa käytössä toisianne.

5. Jätä kauppaan eläinkokeilla testatut tuotteet kuten myös turkikset ja niistä tehdyt somisteet.

6. Kun hankit vaatteita, tutustu niiden materiaaleihin. Löydätkö tuotteita, jotka on tehty nopea- ja helppokasvuisista kasveista, esim. nokkosesta ja bambusta? Entä kierrätysmateriaalit? Kokeile esim. bambusukkahousuja puuvillasukkahousujen sijaan.

7. Jätä kauppaan tuotteet, jotka on ylipakattu tai joiden pakkaukset eivät ole kierrätettäviä. Selvitä täyttömahdollisuus esim. pesuaineissa. Pidä mukana omat rasiat irtomyynnistä ostamillesi tuotteille ja kierrätetyistä valoverhoista ommellut pussit vihanneksille.

8. Tee lista käyttämistäsi kertakäyttötuotteista. Valitse niistä muutamia, jotka korvaat jatkossa vastaavalla kestotuotteella tai muulla vaihtoehtoisella tavalla.

4. KÄYTÖN HURMAA JA KORJAAMISEN ILOA

Niin uskomattomalta kuin se kuulostaakin, käyttöohjeet kannattaa lukea, sillä käyttötottumuksilla voi pidentää tuotteiden käyttöikää huomattavasti. Huolellisella käytöllä, oikeilla ohjeilla ja huollolla säästää paljon, oli kyse sitten vaatteista, levyistä tai elektroniikasta. Korjaaminen on jostain syystä viime vuosikymmeninä jäänyt. Onneksi se on tulossa takaisin, ja siitä on tullut yksi onnistumisen ilon lähde ja harrastus. Käytä korjauspalveluita ja unohda joskus, että samalla rahalla saisit ehkä uuden vastaavan tuotteen. Uutta maapalloa ei rahalla osteta!

~ Toimintavinkkejä

1. Opettele laittamaan tavarat paikoilleen, ja opeta se myös muille kotona asuville. Ja jotta tämä toimisi, suunnittele tavaroille tietyt paikat.

2. Käy läpi kenkävarastosi. Millä tavoin voisit pidentää kenkien käyttöikää? Kerää rikkinäiset kengät ja vie ne suutarille korjattavaksi. Jos kenkiäsi ei voi korjata, selvitä, miksi ei. Kun seuraavan kerran ostat uudet kengät, varmista, että ne voi tarvittaessa korjata.

3. Järjestäkää yhteinen korjauspäivä. Tuokaa kotoanne korjattavia tavaroita ja vaatteita ja sopikaa etukäteen, mitä välineitä tarvitsette. Auttakaa toinen toisianne.

4. Tuuleta vaatteita, niin vältät muutaman pesukerran. Pesu kuten myös koneellinen kuivaus kuluttaa vaatteita.

5. Mieti mitkä laitteet tai tavarat ovat kestäneet käytössäsi vuodesta toiseen. Pohdi, mistä syystä tai minkä ansiosta.

Näin vaikutat

Luonnonvarasäästö: Kun jätät ylimääräisen kenkäparin ostamatta, korjautat vanhat tai ostat hyvät kengät käytettynä, säästät uusiutumattomia luonnonvaroja noin 465 kg.

Minä ja yhteiskunta: Viedessäsi kengät korjattavaksi tuet paikallisia korjauspalveluita ja saat tarvittaessa hyviä vinkkejä, joilla voit pidentää kenkien käyttöikää huomattavasti.

5. TARPEETON - VOI OLLA TOISEN AARRE

Joku päivä käy niin, että osa hankituista tai saaduista tavaroista tulee tarpeettomaksi. Jokin jää pieneksi, harrastus ei enää kiinnosta, tai maku muuttuu radikaalisti. Myös kaapeista saattaa löytyä hyödyntämättä jääneitä askartelutarvikkeita tai jopa rikkinäisiä tavaroita. On aika pitää suursiivous. Varaa itsellesi kuitenkin aikaa; kiireellä tehden heittää tavarat helposti roskiin sen kummempia miettimättä. On kuitenkin paljon rikkinäiseltä ja tarpeettomalta vaikuttavaa tavaraa ja vaatetta, jonka voi korjata. Tai tavaran voi käyttää johonkin aivan muuhun, kuin on ollut sen alkuperäinen käyttötarkoitus. Esim. henkarista voi työstää lehtitelineen, lusikoista kynttelikön. Vanhat kattilat taas kelpaavat hiekkaleluiksi tai kukkaruukuiksi. Käyttötapoja ja käyttäjiä on monia.

~ *Toimintavinkkejä*

1. Opettele kierrätyksen ja uusiokäytön alkeet. Käy läpi kaapit ja laatikot. Lajittele tavarat, joista haluat luopua, vähintään kolmeen kasaan: ehjät, korjattavat, materiaalina uusiokäytettävät. Sen jälkeen päätä, mitä haluat tavaroille tehdä. Etsi kaikille jokin muu paikka roskiksen sijaan.

2. Ota tavaksesi miettiä, oletko heittämässä roskiin jotain, mitä sinä tai joku muu saattaisi vielä tarvita. Jos näin on, jätä roskis täyttämättä.

3. Perustakaa kierrätysnurkkaus, jonne keräät itsellesi tarpeetonta mutta käyttökelpoista tavaraa, esim. suttupaperit, lommoiset kattilat, tilkut. Sopikaa nurkkaukselle pelisäännöt ja muistakaa sopia tapa, miten, milloin ja kuka toimittaa tavarat esim. päiväkotiin.

4. Kun tuntuu, että rojua ja vaatteita on liikaa, pakkaa ne laatikkoon ja vie vintille säilytykseen. Kaiva ne vuoden tai kahden päästä uudelleen esiin ja ota käyttöön ne, joista pidät tai jota haluat käyttää. Muut toimita kirpputorille tai vastaavaan.

5. Järjestäkää naapurustossa yhteinen pihakirppis tai osallistukaa johonkin muuhun yhteiseen tempaukseen järjestämällä sinne esim. tavaranvaihtopiste.

Näin vaikutat

Luonnonvarasäästö: Kun ostat käytetyn takin tai tuunaat vanhaa, säästät luonnonvaroja 725 kg.

Minä ja yhteiskunta: Tuunaamisesta saat hauskan harrastuksen ja voit huoletta käyttää omaa mielikuvitustasi ja luoda uusia trendejä. Samalla vähennät kaatopaikalla menevän jätteen määrää ja kaatopaikkatilan tarvetta tulevaisuudessa.